

Kovács Ilona:

Dohnányi Ernő és a tánc¹

Mindeddig kevés figyelem irányult arra, hogy a zenével szorosan összefonódó társművészet – a tánc – milyen fontos szerepet töltött be Dohnányi Ernő munkásságában. Pedig a mozdulatok művészete Dohnányi pályájának minden időszakában és számos területén jelen volt. A téma izgalmas és sokrétű, mind tánc történeti, mind pedig zenetörténeti oldalról tudományos feldolgozás után kiált.

Már a gyermek Dohnányi zongorára írott szerzeményei között találunk táncdarabokat: tarantellákat, mazurkákat és egy „Valzer”-t. Utóbbit cisz-mollban, tizenegy éves korában, Pozsonyban vetette papírra (1. kottapélda).

1. kottapélda: A cisz-moll keringő kezdete, British Library (London) - Add. MS. 50,790, fol. 9

A kompozíció ugyan befejezetlen maradt, mégis érdemes figyelmet fordítani rá, mivel ez a néhány sor a keringő első dokumentálható megjelenése az életműben. Ez lesz majd az a tánc, melyből a későbbiekben Dohnányi a legtöbbet komponálta, melyhez a leginkább kötődött. A gyermekkori kompozíciók jobbára a kevés előjegyzésű hangnemeket részesítik előnyben. E kis darab négykeresztes előjegyzésével is kitűnik a többi közül, hangnemválasztását Chopin azonos tonalitású, népszerű keringője inspirálhatta (cisz-moll, op. 64/2), mely az elkövetkezendő évtizedekben a zongorista Dohnányi egyik sikerdarabjává vált. Chopin remeke több mint ötven évig szerepelt a művész műsorain, sokszor a hivatalos program után, ráadásszámként szólaltatta meg.

¹ A tanulmány a Berlász Melinda 70. születésnapja tiszteletére rendezett tudományos ülészen, 2012. november 29-én elhangzott előadás szerkesztett változata.

A későbbiekben Dohnányi életében a tánc és a zene még több szállal fonódott össze, kompozíciói mellett zongoraművészként, karmesterként, tanári munkája során is jelentős szerepet játszott pályáján ez a kapcsolat.

Zongoraművészi repertoárjában gyakran és változatos formában foglaltak helyet a táncokkal kapcsolatba hozható művek, melyek sora a barokktól a Dohnányi-kortársakig ívelt.² A legkorábbi táncokat egy saját kompozícióban, a *Humoreszkek*ben található 15. századi pavane variációs feldolgozásán kívül J. S. Bach *g-moll angol szvitjének* (BWV 808) tételei képviselik. A bécsi klasszikát Mozart *A-dúr szonátájának* menüett tétele mellett a bécsi mester archaizáló *G-dúr gigue*-je (K. 574), valamint a Dohnányi által az egyik legtöbbször pódiumra vitt Beethoven-repertoárdarab, az op. 89-es *C-dúr polonéz* képviseli, valamint ide sorolhatók még Beethoven szonátáinak menüett tételei is.

A táncrepertoár nagyobb részét a romantikus szerzők műveiből, illetve saját kompozícióiból válogatta Dohnányi. Szívesen zongorázott keringőket, magyar táncokat Johannes Brahmtól. Chopintól egyetlen polonézt, az op. 44 jelzésű *fisz-mollt* vette fel műsorába, ezenkívül öt keringőt – a már említett *cisz-moll* (op. 64/2) mellett az *Asz-dúr* (op. 42) is kedves volt számára³ –, továbbá tíz mazurkát.⁴ Ezek közül a *C-dúrt* (op. 56/2) adta elő leggyakrabban, melyet nyilvánosan 1898-ban játszott először és 1955-ben, az Ohio állambeli Athensben utoljára (*1. kép*).⁵

1. kép, Dohnányi Ernő az 1950-es években

² Dohnányi hangversenyeiről lásd Kovács, 2006, 2006/2007, (é. n). A felhasznált irodalom jegyzéke a tanulmány végén található.

³ *Asz-dúr* (op. 42), *cisz-moll* (op. 64/2), *F-dúr* (op. 34/3), *F-dúr* (op. 67/4), *Gesz-dúr* (op. 70/1)

⁴ *a-moll* (op. 17/4), *b-moll* (op. 24/4), *D-dúr* (op. 33/2), *c-dúr* (op. 56/2), *a-moll* 59/1), *fisz-moll* (op. 59/3), *H-dúr* (op. 63/1), *a-moll* (op. 67/4), *f-moll* (op. 68/4), *c-moll* [op. ?]

⁵ 1955. május 1. – Ohio University, Athens

Lisztől szívesen tűzte műsorára a *Tarantellát*, a *Valse impromptu* pedig zongoraművészi pályájának folyamatosan műsoron lévő repertoárdarabjai közé tartozott. Dohnányi ez utóbbit még a budapesti Zeneakadémián tanulta Thomán Istvánnal. Sikeres akadémiai vizsgahangversenye után, 1897 nyarán Eugen d'Albert-rel is átvette a darabot Bernriedben, amit ugyanabban az évben, október 7-i berlini bemutatkozó koncertjén játszott először nyilvánosan.⁶ A két Liszt-tanítvány, Thomán és d'Albert autentikus instrukcióinak emléke minden bizonnyal jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy mikor ötvennyolc évvel később, 1955. április 19-én Dohnányi utoljára játszotta el Liszt keringőjét nyilvános hangversenyen, ez kerekén a századik alkalom volt fellépései történetében.⁷ Pályája során szerepeltek kuriózumként megjelenő kompozíciók, ilyen volt Rahmanyinov manapság is ritkán hallható *Suite*-je (op. 17), melyet Dohnányi csupán egyetlen alkalommal játszott.⁸ Gyakran szerepelt viszont Dohnányi egyik legkedveltebb zeneszerzőjének, Schubertnek három szonátája (a-moll szonáta, op. 42; G-dúr fantázia-szonáta, op. 78; B-dúr szonáta, op. post.). Ezek közül a hozzá talán legközelebb állónak, a G-dúr fantázia-szonátának van Menuetto címet viselő tétele. Ezt a tételt Dohnányi egyetlen alkalommal, egyik 1908-ban adott hangversenyén, a szonátából kivéve, a koncert fő programjában (nem ráadásként), a többi tétel nélkül, önállóan is eljátszotta.⁹ Ez annál is inkább szokatlannak számított előadói gyakorlatában, mert néhány kivételtől eltekintve mindig teljes műveket szólaltatott meg – annak ellenére, hogy még a 20. század első évtizedeiben is általános gyakorlatként élt a hangverseny-műsorokat egy-egy mű népszerűbb tételeiből összeválogatni. Egyszeri választásának jogosságát igazolja, hogy a tétel önálló alakban is megállja a helyét, és teljes élményt kínál a hallgatónak. Dohnányi programjaiban 1907 és 1943 között rendszeresen szerepelt a teljes *G-dúr szonáta*, amit tizenhat év kihagyás után, 1959 tavaszán, röviddel a halála előtt szólaltatott meg ismét Tallahassee-ben, majd néhány nappal később Athensben is.¹⁰ Akkor még nem tudhatta, hogy ez lesz élete utolsó szólóhangversenye, és itt vesz búcsút egyik legkedvesebb repertoárdarabjától. Vázsonyi Bálint jelen volt a koncerten, ez az élmény ihlette a következők megírására:

A karsú öregember, mint már oly sok ezerszer, leült a zongorához. Egyenes háttal, kissé félrebillentett, mozdulatlan fejjel játszott. Alig lehetett észrevenni, hogy ujjai mozognak –

⁶ Vázsonyi, 2002. 48–50.

⁷ 1955. április 19. – Grand Forks (North Dakota állam)

⁸ 1928. február 7. – Budapest

⁹ 1908. március. 7. – Karlsruhe

¹⁰ 1959. március 24. – Tallahassee, 1959. április 19. – Athens

semmi látható nem történt a teremben. Valami azért történt. Az, amit Tóth Aladár harminc évvel korábban úgy fogalmazott meg: „Sauernél a lélek zongorává változik. Dohnányinál a zongora lélekké.”¹¹

Több szempontból is sokat jelentett az előadó – és talán az alkotóművész számára is –, hogy 1901-től 1915-ig felvette programjába Tausig átiratában ifjabb Johann Strauss „*Nachtfalter*” *Valse-caprice*-át. Dohnányi ugyan már 1897-ben maga is készített átíratot Delibes *Naila* című balettjéből, amit közel harminc évig (1926-ig) műsorán tartott, de pályája első felében – jobb híján – beérte a mások átírataival aratott előadói sikerekkel. 1920-tól azonban egymás után talált rá azokra a keringőkre – egy-egy népszerű *Schubert*-, egy további *Delibes*-, *Brahms*- és *Johann Strauss*-valcerre, valamint Brahms *Rondo alla Zingarese* című kompozíciójára –, melyeket megfelelőnek ítélte az átírásra. A zeneszerzőnek itt remek alkalma nyílt arra, hogy rámutasson a hangszer és a hangszeren való játék lehetőségeire. Páratlan technikáját szívesen csillogtatta meg ezekben a bravúrdarabokban, melyek értőn ültetik át a zenekari hangzást zongoraára. Elkészültük után a keringő-átíratok hamarosan Dohnányi zongoraestjeinek fénypontjaivá váltak: hosszú éveken keresztül ezen művek valamelyikének parádés megszólaltatása zárta hangversenyeit.

Dohnányi Ernő zongorapedagógusi munkájában – sok más módszertani szempont figyelembevétele mellett – a táncok tanítására is súlyt helyezett. Egy 1962-ben elkészült, Dohnányi Tallahassee-ben eltöltött éveit feldolgozó, az Egyesült Államokban készült szakdolgozatnak¹² köszönhetően betekintést nyerhetünk abba, hogy az ottani egyetemen tanítva Dohnányi milyen darabokkal foglalkozott zongoraóráin. Ezek között számos táncot is találunk, jó néhány olyat is – például J. S. Bachtól, Bartóktól, Loillet-től, Raveltől, Rameautól, Villa-Lobostól –, amit a zongoraművész Dohnányi nem játszott hangverseny-pódiumon.¹³

Több évtizedes karmesteri pályafutása során is közeli kapcsolatban állt a táncokkal. Nevéhez fűződik többek között Bartók Béla és Kodály Zoltán több, táncsal összefüggésbe hozható művének ősbemutatója vagy magyarországi bemutatója. Ő vezényelte először Bartók átdolgozott *II. szvitjét*,¹⁴ a *Tánc-szvitet*,¹⁵ *A csodálatos mandarin-szvitet*,¹⁶ *A fából faragott*

¹¹ Vázsonyi, 2002. 307–308. A nagybeteg Vázsonyi is ezzel a művel köszönt el Budapesten a közönségtől, 2002-ben, a Zeneakadémia Dohnányi-termének avatásakor.

¹² Reuth, 1962. 225–230.

¹³ Ilyen például J. S. Bach *e-moll angol szvit* (BWV 810), Bartók *Suite* (op. 14), Loillet *Gigue*, Ravel *Valses nobles et sentimentales*, Rameau *Gavott és variációk*, Villa-Lobos *Dansa do Indio Branco* kompozíciója.

¹⁴ 1921. január 24. – Budapest, Filharmóniai Társaság

¹⁵ 1923. november 19. – Budapest, Filharmóniai Társaság

¹⁶ 1928. október. 15. – Budapest, Filharmóniai Társaság

királyfi-szvitet,¹⁷ Kodály *Galántai táncok*¹⁸ című szerzeményét, valamint – a világpremier után néhány nappal – a *Marosszéki táncok*¹⁹ magyarországi bemutatóját is.²⁰ A zeneszerzői műhelyben is fontos szerepet játszottak a táncok, melyek közt reneszánsz korit éppúgy találunk, mint 20. századi táncot (*1. táblázat*).

Dohnányi tánc- vagy tánccal szorosan összefonódó darabjai feldolgozásának egyik célszerű, lehetséges módja a tartalmi-tematikus szempontok szerinti kategorizálás. E metódust követve egy csoportba kerülhetnek azok a kompozíciók, melyek már címükben is egyértelműen utalnak a táncra. A zeneszerző ezeket túlnyomórészt zongorára, kisebb részüket zenekarra képzelte el (*2. táblázat*). Mind a zenekari, mind az érett kori, zongorára írt táncok szinte kivétel nélkül kedvelt repertoárdarabjaivá váltak, sokszor és nagy sikerrel játszotta őket élete végéig. E csoport több szempontból is figyelemreméltó kompozíciója a *Suite en valse* (op. 39), amit a komponista zenekari és kézzongorás műként is felírt műjegyzékébe. Először – 1943-ban – zenekari műként tisztázta le a vázlatokat, majd praktikus okok miatt 1947-ben elkészítette az önálló műalaknak számító kézzongorás letétet is. Ezt egykori tanítványával, később kollégájával, Kilényi Edével 1949-ben vették lemezre, majd többször is előadták közös hangversenyeiken. Sokat mondó a tény – és Dohnányi amerikai kollégáinak a darabbal kapcsolatos elismerő véleményét tükrözi –, hogy Tallahassee-ben, a szerző születésnapján rendezett első emlékhangversenyen²¹ két kamaraművel, a legendás op. 1 jelzésű *c-moll zongorásötös* mellett a *Suite en valse* kamaraváltozatával (op. 39a) tisztelegtek Dohnányi előtt. A tételek mindegyike stilizált, egyik tétel sem használati zene, de a harmadik tételre bonyolult szerkesztése miatt lehetetlen is volna táncolni. Szerzője így írt a tételről: „A szvittem 3. tételét »Valse boiteuse«-nek hívják (sánta valcer), mert 3/4 2/4-del váltakozik.”²² Ezt a tételt később szólószongorára is átírta: „A »Valse boiteuse«-t 2 kézre is megcsináltam; nehéz tercetűd lett belőle.”²³ (Talán túlságosan is nehéz, ugyanis máig nem készült lemezfelvétel a szólóverzióból). (*2. és 3. kottapélda*)

¹⁷ 1931. november 23. – Budapest, Filharmóniai Társaság

¹⁸ 1933. október 22. – Budapest, Filharmóniai Társaság

¹⁹ 1930. november 30. – Budapest, Filharmóniai Társaság

²⁰ Kovács, 2006/2007. 320–321., Breuer, 34.; Dohnányi hangversenyeiről lásd még Kovács, 2006. 63–150.

²¹ Tallahassee – 1960. július 27.

²² Részlet Dohnányi Ernő leveléből Dr. Kovács Ferencnek. Neukirchen am Walde, 1947. március 5. In: Kelemen, 2011. 188. (204. levél).

²³ Részlet Dohnányi Ernő leveléből Dohnányi Máriának. Neukirchen am Walde, 1947. február 28. In: Kelemen, 2011. 187. (203. levél).

SUITE en VALSE
III
VALSE BOITEUSE
ERNST von DOHNANYI, Op. 39/b

2. kottapélda: A Valse boiteuse (Suite en Valse, 3. tétel) kézzongorás változatának kezdete (Lengnick, London, 1948., lemezszám: A. L. & Co. Ltd. 3601c)

Á. Teyke
VALSE BOITEUSE
FOR PIANOFORTE
ERNST von DOHNANYI, Op. 39/b

3. kottapélda: A Valse boiteuse (Suite en Valse, 3. tétel) szólószongorás változatának kezdete (Lengnick, London, 1948., lemezszám: A. L. & Co. Ltd. 3602)

Egy következő csoportban azok a művek kaptak helyet, amelyekben a táncok többszereplős mű részeként jelennek meg. Ezek változatos formában fordulnak elő: vonósnégyes-tételként, zongoravariáció vagy szimfonikus kantáta részeként, zenekari mű zongoraátirataként, zongoraciklus egy tételeként, zongorára és zenekarra írt variáció tételeként és zenekari mű részeként (3. táblázat, 4. kottapélda).

4. kottapélda: Tánc mint a zongoravariáció része – a Hat zongoradarab harmadik tétele: Valse (Országos Széchényi Könyvtár, Budapest, Ms. Mus. 6.359)

Dohnányi magánéletében helyet töltöttek be azok a táncsal kapcsolatos alkotások, melyek második felesége ösztönzésére születtek, így a komponista nevéhez több balett zenéjének összeállítása is fűződik (4. táblázat). Ezek részben annak köszönhetőek létrejöttük, hogy Galafrés Elsa – aki német anyanyelvű színésznő volt – valamelyest megtanult ugyan magyarul, ám akcentusa miatt nem vállalt prózai szerepeket. Művészi ambícióit elsősorban táncok koreografálásában teljesítette ki. Kettejük megismerkedése is egy Dohnányi komponálta pantomimnak köszönhető: a *Pierrette fátyola* (op. 18) című darabot Galafrés vitte sikerre Bécsben (2. kép).²⁴

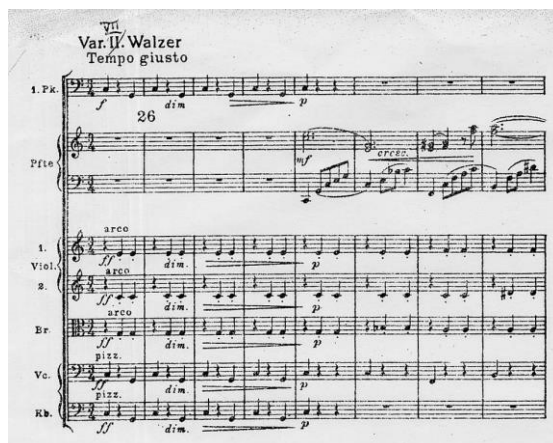

2. kép, Dohnányi Ernő a *Pierrette fátyola* szereplőivel, köztük Galafrés Elsával (1913)

Galafrés neve később is megjelent alkotótársként a plakátokon Dohnányié mellett. Legnagyobb közös sikereiket az 1928-ban alkotott *A múzsa csókjával* (Schubert zongorára írott *Moment musical*-jainak zenekari feldolgozásával), illetve 1934-ben, a *Die heilige Fackel* (A szent fáklya) című tánclegendával érték el. Utóbbi zenéje Dohnányi két népszerű művének, a *Ruralia hungaricá*-nak (op. 32a), illetve a *Szimfonikus perceknek* (op. 36) a feldolgozása, amelyhez Galafrés Elsa sajátos tánc-jelrendszert fejlesztett ki. Ez a különleges táncpartitúra fontos tánctörténeti dokumentummá vált: napjainkban a párizsi Balett Múzeum állandó kiállításának részeként tekinthető meg.

Dohnányi pezsgő, lüktető zenéje később is inspirálóan hatott a koreográfusok fantáziájára. Seregi László 1978-ban koreografált balettet a *Változatok egy gyermekdalra* (op. 25) című művére (3. kép), melynek egyik variációja keringő: tánc a táncban (5. kottapélda).

²⁴ Bécs – 1912. március 12.

5. kottapélda: A Variációk egy gyermekdalra (op. 25) hetedik variációjának kezdete (Simrock, Berlin, 1922, lemezszám: 14652)

3. kép, Dohnányi–Seregi: Változatok egy gyermekdalra – balett (részlet). Táncolják: Szabó Judit, Dózsa Imre, Pártay Lilla, Szőnyi Nóra, Pongor Ildikó, Harangozó Gyula, Havas Ferenc, Menyhárt Jacqueline, Kevházi Gábor és Sterbinszky László. Fotó: Mezey Béla. Forrás: Országos Színháztörténeti Intézet és Múzeum, Budapest.

A táncművészekre később is ihletően hatott Dohnányi muzsikája: 2002-ben Pártay Lilla a *Szimfonikus percekre*, Egerházi Attila pedig a *Winterreigen* című zongoraciklus *Sphärenmusik* című tételére komponált balettet.

A Dohnányi-tánczenék népes csoportját képezik a „bújtatott” tánczenék (5. táblázat), melyek a zenei anyagba beleszöve – elrejtve-megbújva – jelennek meg. Ilyen kompozíció például az *e-moll zongoraverseny* (op. 5) utolsó, harmadik tételének főtémája (ez az első tétel *Adagio* kezdetének dallamanyagát idézi), ami hamisítatlan keringődallam.²⁵ E téma a

²⁵ Kovács, 2009. 218–219.

versenyművet lezáró, nagyszabású strettáig vonul végig, a tétel meghatározó motívumaként. „Bújtatott” keringőt találunk a *Cantus vitae* (op. 38) szimfonikus kantáta második részének, a Bacchanáliának a kezdetén is, amit egy „színnel” később a 20. század nagy kedvence, a foxtrott követ. A mű első CD-felvételének karmestere, Strausz Kálmán e táncidézetek mögöttes tartalmát ragadta meg: „A mulatást, dőzsölést a keringő és a foxtrott harmónia- és ritmusvilága idézi. Persze nem igazi sem egyik, sem másik. Ugyan nagyon hasonlítanak arra, amit e két táncra érteni szoktunk, de nem felhőtlen jókedvet, eleganciát sugároznak, hanem azt a jelenséget, ahogyan az ember inkább a lélek csöndjét, harmóniáját, vagy elkerülhetetlen belső kérdéseit próbálja harsány, triviális módon elnyomni.”²⁶

Végezetül még egy példa a szerző „bújtatott” tánczenéiből, amelyben a táncra a legkevésbé sem számít a hallgató. A *C-dúr szextett* (op. 37) negyedik tételében a komponista pályája során immár sokadszorra bizonyítja be, hogy számára a zenében nem létezik lehetetlen: olykor – ha akarta – „kifejlett” bal kézre írt négyszólamú fűgát, Szegedi miséjének helyenként tizenkét szólamú írásmódja – Vázsonyi szavaival élve – „artistamutatványnak is beillő” kezelése máig csodálatra készíti kései kollégáit. A C-dúr szextettben pedig azt mutatta meg, hogy akár 2/4-be is bele tudja szőni a 3/4-es lüktetésű waltzert. Az egész tétel jazzt sejtető, dinamikus, pregnáns ritmusok, érdekes hangsúlyeltolódások és önfeledt zenei tréfák sora, melyből a kedvenc tánc, a keringő a 2/4-es szöveggörnyezet ellenére sem maradhatott ki (6. kottapélda).

6. kottapélda: C-dúr szextett – a negyedik tétel részlete. (Lengnick, London, 1948., lemezzám: 3532)

²⁶ Strausz, 2004. 2-3.

FÜGGELÉK

1. táblázat: Táncfajták Dohnányi Ernő műveiben

A TÁNC NEVE	ELŐFORDULÁSA
allemande	op. 24/2;
courante	op.24/3;
csárdás	op. 32;
foxtrott	op. 38: II/10 ;
gavotte	Gavotte és Musette;
gigue	op. 24/5;
keringő	cisz-moll, Heda: 3. var.; Naila (Delibes); op. 3; Valses nobles (Schubert); Valse Coppélia (Delibes); Walzer (Brahms); „Schatz-Walzer” und „Du und Du” (J. Strauss); op. 13/6; op. 18/4; op. 23/2; op. 25/7; op. 37: 4. tétel; op. 38: II/9; op. 39: mind a négy tétel;
kontratánc	op. 47;
ländler	op. 41/4;
mazurka	C-dúr; b-moll; B-dúr; op. 13/4;
menüett	Grand Quatuor, g-moll: 3. tétel; Quatuor, d-moll: 3. tétel; d-moll Minuetto; op. 24/4;
musette	Gavotte és Musette;
pavane	op. 17/3;
rondo	Rondo alla Zingarese (Brahms)
sarabande	op. 24/3;
tarantella	e-moll; e-moll; c-moll;

2. táblázat: Táncot címükben megjelenítő Dohnányi-kompozíciók

TÁNCOK ZONGORÁRA (SZÓLÓMŰVEK, ÁTIRATOK, TÖBBZONGORÁS MŰVEK)			
Cím	Opusszám	A komponálás ideje	Megjegyzés
Tarantella, e-moll	—	1887, Pozsony	gyermekkori kompozíció
Mazurka, C-dúr	—	1888, Pozsony	gyermekkori kompozíció eredeti címe: <i>Menuetto</i>
Walzer, cisz-moll	—	1888, Pozsony	gyermekkori kompozíció
Tarantella, e-moll	—	1888, Pozsony	gyermekkori kompozíció
Mazurka, b-moll	—	1889, Pozsony	gyermekkori kompozíció
Mazurka, B-dúr	—	1889, Pozsony	gyermekkori kompozíció
Tarantella, c-moll	—	1890, Pozsony	gyermekkori kompozíció
Walzer aus dem Ballett „Naila” von Leo Delibes	—	1897, Berlin	
Walzer	op. 3	1897, Budapest	
Gavotte és Musette	—	1898, Pozsony	
Humoresken in Form einer Suite	op. 17	1907, Berlin	Marsch; Toccata; Pavane aus dem XVI. Jahrhundert mit Variationen; Pastorale; Introduktion und Fuge
Suite nach altem Stil	op. 24	1913, Berlin	Prélude; Allemande; Courante; Sarabande; Menuet; Gigue
Valses nobles für Pianoforte von F. Schubert	—	1920, Budapest	
Rondo alla Zingarese von J. Brahms	—	1920, Budapest	
Valse „Coppélia” von Leo Delibes	—	1925, Budapest	
Walzer für Pianoforte von J. Brahms	—	1928, Budapest	
Zwei Walzer: „Schatz-Walzer” und „Du und Du” von J. Strauss	—	1929, Budapest	
Suite en valse	op. 39/a	1947, Neukirchen am Walde	két zongorára Tételei: Valse symphonique, Valse sentimentale, Valse boiteuse; Valse de fête;
Valse boiteuse	op. 39/b	1947, Neukirchen am Walde	a Suite en valse op. 39 3. tételének átírata szóló zongorára
ZENEKARRA			
Stücke und Tänze	op. 18, no. 1	1909, Berlin	Tételek a Der Schleier der Pierrette című műből
Suite für Orchestra in vier Sätzen	op. 19	1909, Grünewald	fisz-moll, eredeti cím: Suite romantique
Suite en valse	op. 39	1943, Budapest	Valse symphonique, Valse sentimentale, Valse boiteuse; Valse de fête;

3. táblázat: Többtétéles mű részeként megjelenő táncmű

Cím	Opusszám	A komponálás ideje	Megjegyzés
Grand Quatuor, g-moll 3. tétel: Menuetto	—	1890, Pozsony	vonósnégyesre tételből? hány
Heda: no. 3 változat: valse	—	1891, Kisherestyén	zongorára írt variáció
Quatuor, d-moll 3. tétel: Tempo di Menuetto	—	1893, Pozsony	vonósnégyesre
Menuetto, d-moll	—	1894, Budapest	vonósnégyesre
Winterreigen: no. 4: Freund Victors Mazurka no. 6: Valse aimable	op. 13	1905, Berlin	tíz bagatell zongorára
Der Schleier der Pierrette: Hochzeits-Walzer	op. 18, no. 4	1909/1910 között, Berlin/Grünewald	átírat zenekari letévből két kézre, négy kézre, három zongorára
Drei Stücke: Valse impromptu	op. 23, no. 2	1912, Bécs	három darab zongorára
Variationen über ein Kinderlied: no. 7: Walzer	op. 25	1914, Charlottenburg	zenekarra és zongorára
Cantus vitae:	op. 38	1941, Budapest	foxtrott
Six pieces: no. 4: Ländler	op. 41	1945, Neukirchen am Walde	hat tétéles ciklus zongorára
American Rhapsody: két kontratánc	op. 47	1953, Tallahassee	zenekarra

4. táblázat: *Pantomim, melodráma, balettzenék*

Cím	Opusszám	A komponálás ideje	Megjegyzés
Der Schleier der Pierrette	op. 18	1909, Grünewald	pantomim
A műzsa csókja Zene: Franz Schubert- Dohnányi Ernő: Moments musicaux	—	1928, Budapest	balett Koreográfia: Galafrés Elsa
Die heilige Fackel (A szent fáklya) Zene: Dohnányi: Ruralia hungarica, Szimfonikus percek	—	1937, Budapest	balett Koreográfia: Galafrés Elsa
Változatok egy gyermekdalra zenekarra és zongorára	op. 25	1914, Charlottenburg	balett Koreográfia: Seregi László (1978)
Szimfonikus percek zenekarra	op. 36	1932-33, Budapest	balett Koreográfia: Pártay Lilla (2002)
Súlyos suhanások Zene: Dohnányi: Sphärenmusik, in: Winterreigen zongorára (továbbá Liszt Ferenc <i>Desz-dür consolation</i> , Steve Reich)	op. 13, no 5	1905, Berlin	balett Koreográfia: Egerházi Attila (2002)

5. táblázat: *„Bűjtatott” tánczenék (válogatás)*

Cím	Opusszám	A komponálás ideje	Megjegyzés
e-moll zongoraverseny: a 3. tétel főtémája	(op. 5)	1899	keringő
Ruralia hungarica	op. 32	1923-24, Budapest	népi táncok
Sextett: a 4. tétel részlete ütem	op. 37	1935, Budapest	keringő
Cantus vitae II. rész – Bacchanália: „Borral, szerelemmel Eltelni sosem kell;	op. 38	1941, Budapest	keringő

IRODALOMJEGYZÉK

Breuer János: „Töredékek Dohnányiról, 1. rész” *Muzsika* 45/8 (1998. szeptember): 30–35.

Dohnányi Ernő családi levelei. Szerk.: Kelemen Éva. Budapest: Országos Széchényi Könyvtár–Gondolat Kiadó–MTA Zenetudományi Intézet, 2011.

Kovács Ilona: „Dohnányi Ernő zongoraművészi pályája, I. rész: 1897–1921.” In: Sz. Farkas Márta, Gombos László (szerk.): *Dohnányi Évkönyv 2005*. Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 2006, 63–150.

Kovács Ilona: „Dohnányi Ernő zongoraművészi pályája, II. rész: 1921–1944.” In: Sz. Farkas Márta, Gombos László (szerk.): *Dohnányi Évkönyv 2006/7*. Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 2007, 306–360.

Kovács Ilona: *Alkotói folyamat Dohnányi Ernő zeneszerzői műhelyében. A kamarazene-vázlatok vizsgálata*. PhD disszertáció, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, 2009.
[Online hozzáférés.](#)

Kovács Ilona: *Dohnányi Ernő zongoraművészi pályája, III. rész: 1945–1960*. Budapest, é. n. (kézirat)

Reuth, Marion Ursula: *The Tallahassee Years of Ernst von Dohnanyi*. Szakdolgozat, Florida State University, 1962.

Strausz Kálmán: *Dohnányi Ernő Cantus vitae (op. 38) című szimfonikus kantáta*. Lemezkísérő füzet, Magyar Rádió 065, 2004.

Vázsonyi Bálint: *Dohnányi Ernő*. Budapest: Zeneműkiadó, 1971; Budapest: Nap Kiadó, 2002.